

- Рад. школа, 1977. – Т. 4. – С. 7 – 390 с. 60 29. Сухомлинський В.О. Розумова праця і зв'язок школи з життям. – Вибрані твори в п'яти томах. – К.: Рад. школа, 1977. – Т. 5. – С. 53 – 69.
8. Типова освітня програма для 1-2 класу НУШ, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2- dodatki.pdf>
9. Шикиринська О.В. Розвиток естетичної культури майбутніх вихователів засобами сучасних цифрових інструментів // Теорія і практика естетичного виховання у закладах освіти: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції / за ред. О. С. Радул. – Кропивницький. – 2021 – с.197-198.

С. Драбинюк,
здобувач ОС «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

Н. Іващук,
здобувач ОС «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

S. Drabyniuk,
bachelor's student
VinnytsiaMykhailoKotsiubynskyyi
State Pedagogical University

N. Ivashchuk,
bachelor's student
VinnytsiaMykhailoKotsiubynskyyi
State Pedagogical University

**РОЗВИТОК УНІВЕРСАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ
МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У КОНТЕКСТІ ДОСВІДУ ЄС**

**DEVELOPMENT OF UNIVERSAL QUALITIES OF THE CREATIVE
PERSONALITY OF THE JUNIOR SCHOOLCHILD BY MEANS OF
THEATRICALIZED ACTIVITY IN THE CONTEXT OF THE EU EXPERIENCE**

Анотація. У статті розкрито питання формування універсальних якостей творчої особистості. Розглянуто театр як ефективний засіб, який сприяє їх формуванню. Наголошено на потужному освітньо-виховному ресурсі цього виду мистецтва.

Ключові слова: театр, театральна діяльність, фантазія, гнучкість мислення, проблемне бачення, самовираження.

***Abstract.** The article reveals the formation of universal qualities of creative personality. In addition, the theater is considered as an effective means of promoting their formation. Emphasis is placed on its powerful educational resource.*

***Keywords:** theater, theatrical activity, imagination, flexibility of thinking, problem vision, self-expression.*

На сучасному етапі суспільного розвитку європейські країни до яких належить і Україна, потребують креативних, мислячих особистостей. Нині будь-яка діяльність, зокрема, професійна не може бути успішною без творчого підходу до її здійснення [13]. Така позиція задекларована у низці європейських документів. Так, у Маніфесті «Європейські посланики про культуру та інновації» відзначено, що відповідно до рішення Європейської комісії, творчість та інновації були визнані одним зі стовпів наступної європейської співпраці у галузі освіти та професійної підготовки [19].

В українському законодавчому полі та науковому фонді визнано, що формування творчих особистостей слід починати з дошкільного віку. Далі таку роботу необхідно активно продовжувати у початковій школі, головною метою якої визначено «освіту для життя» та формування компетентностей XXI століття [6; 12]. Під творчими особистостями розуміємо «індивідуальність, яка прагне реалізовувати свої індивідуальні потреби та можливості, висловлює і відстоює власні думки, має нестандартне мислення, багатий духовний світ, уміє пізнавати, бачити навколишнє оточення, створює щось нове, оригінальне, неповторне» [5, с.178].

Питання становлення творчої особистості молодшого школяра розкрито в працях сучасних дослідників Ю.Бондар, Г.Бондаренко, Н.Будій, Т.Гавриленко, В.Імбер, Г.Кіт, О.Павлик, І.Стахова, А.Хом'ярчук та ін. Зокрема, В.Імбер [8] виявила психологічні передумови формування творчості в молодшому шкільному віці. Ю.Бондар [2] розробляє теоретичні та методичні аспекти формування творчої особистості молодшого школяра в інтерактивній діяльності. Г.Кіт [10] переймається питаннями наповнення освітньо-виховного середовища елементами дослідництва, що орієнтовані на формування творчої особистості. І.Стахова [14] обстоює використання в освітньому процесі еколого-проектувальної діяльності, яка має на меті формування всебічно гармонійно розвиненої особистості, що вміє помічати і цінувати красу природи, здатна знаходити ефективні шляхи її збереження, задовольняючи при цьому власні потреби у творчості.

У процесі становлення креативної особистості молодшого школяра, на нашу думку, значної уваги потребує розвиток в них універсальних творчих якостей. Звернення до тлумачного словника іншомовних слів дає нам змогу описати «універсальні якості» як такі, що є загальними та охоплюють всебічну творчість молодшого школяра [16]. П.Тадаєв, описуючи якості, які притаманні творчому індивіду, в своєму дослідженні виділяє серед них самотійність розуму, сміливість вираження думки, готовність до вольового напруження та спрямованість особистості на творчість [15].

За Т.Клибанівською, творчість є особливим способом світосприйняття особистості та її взаємодії з реальністю [11, с.6]. Дослідниця наголошує на важливості творчого середовища, у якому дитина буде розвивати свої універсальні творчі якості. Центральне місце серед універсальних якостей творчої особистості молодших школярів вона відводить проблемному баченню, що характеризується висуненням гіпотез, здатністю до виявлення протиріч та вивчення багатьох фактів, умінням виробити власне бачення, критичним сприйняттям та переробкою інформації.

Відзначимо, що театр близький до дитячої творчої гри, тому дає змогу розкривати креативний потенціал особистості. Звернення до праць класиків педагогіки, вчених різних часів (Я.Коменського, А.Макаренка, Ш.Ролліна, С.Русової, В.Сухомлинського, К.Ушинського та ін.) дало нам підставу визначити, що самі театральні вистави є своєрідними виразами колективної творчості дітей. Погоджуємося з думкою К.Станіславського, що театр надає унікальні можливості для здійснення цілісного впливу на особистість учнів [7]. Такої позиції дотримуються і європейські дослідники. Так, нідерландський культуролог Й.Гейзінг вважає, що вся людська культура виникла і продовжує своє існування завдяки театралізованій грі [3, с.158]. У свою чергу, польський учений С.Шуман наголошує, що через гру в театрі дитина стає активною та набуває досвіду [20, с. 22]. Поділяємо погляди Н.Казьмірчук, що для того, щоб виховати творчу особистість молодшого школяра, вчителю необхідно самому володіти універсальними якостями творчої особистості, необхідними знаннями та методичними прийомами [9, с.84]. Така ситуація спонукає педагогічних працівників до пошуку перспективних підходів, нових засобів, одним з ефективних серед яких на нашу думку є театр. У театральній діяльності юні глядачі аналізують діяльність акторів, віднаходять шляхи рішення проблемних ситуацій, виявляють протиріччя, вміло застосовують знання та досвід у нових ситуаціях.

Розвивально-виховний потенціал театру обстоюється в сучасному науковому дискурсі. Беручи до уваги позицію дослідників М. Давидової, О.Демченко, І. Ларіної [4, с. 26], зазначимо, що театр допомагає учням досягти впевненості та віри у свої сили. Відповідно, комунікуючи під час постановки театралізованого дійства, вони легко проявляють себе, починають впевнено самовиражатися, активно відстоюють свої думки та стають схильними до ризику. Для прикладу, можемо навести випадок коли дитина, яка завжди відчувала страх перед публікою та вважала себе не здібною, після участі в театральній постановці змінює уявлення про себе, долає страх і натомість набуває впевненості у власних силах.

У свою чергу вважаємо, що саме творчість юних акторів у театрі створює таке середовище, що найбільше спрямоване на результат: вироблення в них універсальних якостей. Для досягнення цього важливо залучати дітей до самого процесу створення вистав, а отже до різних творчих художньо-естетичних дій. Вистави, які розроблені самими школярами, можливо з допомогою педагога, стимулюють у них розвиток дивергентного мислення, активізують естетичне сприйняття навколишньої дійсності. Вміння долати інерцію мислення та збільшувати його гнучкість, що потім в майбутньому допоможе подолати стереотипи.

Діти, готуючись до постановки вистав, мають можливість випробувати себе в різних видах творчої роботи та ролях: одні з них є акторами, інші – художниками, сценаристами, декораторами, співаками чи музикантами. Така діяльність пробуджує їх «дрімаючі сили» і сприяє власним новим відкриттям. Вони починають розуміти та творчо втілювати авторські задуми, виявляють своє ставлення до театрального дійства, імпровізують, пропонують свої ідеї.

Відзначимо, коли дитина намагається образно втілити на сцені одного з казкових персонажів, то вона активізує свою уяву, фантазію [1, с.7]. Звісно ж, для того аби вдало зіграти взяту на себе роль їй необхідно перевтілитися в свого героя, побувати в тих обставинах і умовах, які притаманні йому. Щоразу, при наступному тренуванні своєї уяви дитина-актор буде змінюватися на очах, зможе врешті-решт творчо обмислити чи дофантазувати зміст театральної вистави.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського реалізується проєкт програми ЄС Erasmus + Jean Monnet Module (620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE) «Підготовка майбутніх педагогів до впровадження європейського досвіду формування soft skills дітей дошкільного віку та учнів початкової школи засобами театральної діяльності». Члени проєктної групи [17; 18] також обстоюють значення та можливості використання театру в розвитку творчих здібностей дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

Отже, підсумовуючи вищесказане, переконуємося, що ресурс театру для розвитку універсальних якостей творчої особистості молодших школярів досить потужний. Наголосимо, що тільки через залучення до театру дітей переповнює відчуття радості співучасті та співтворчості, пізнання прекрасного та нового, тобто такого, що ще ніким не було звідане і це дає поштовх до розкриття у дітях потаємних джерел їх творчої сили. Однак, при цьому ми вважаємо, що доцільно буде підбирати різні види театралізованої роботи, зокрема такі як: інсценування та драматизація творів, виготовлення ляльок, декорацій, підготовка костюмів героїв та вигадування нових сюжетів з ними, втілення творчих образів у мистецькій діяльності. Правильне поєднання таких видів роботи в театрі та ще й заручене віковим інтересом школярів надасть педагогам змогу досягнути успіху.

Література

1. Барановська І.Г. Театр ляльок в початковій школі: навчально-методичний посібник. Вінниця, 2015. 170 с. URL : <https://bit.ly/3uGNW9W>
2. Бондар Ю. В. Розвиток творчого потенціалу учнів молодшого шкільного віку на уроках української мови. Гуманітарний корпус : збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії (Київ, 8 листопада 2019 року). Вінниця : ТОВ «Твори». 2019. Випуск 29. С. 10–12.
3. Гейзінг Й. *Homo ludens*. К.: Основи, 1994. 250 с.
4. Демченко О.П., Давидова М.О., Ларіна І.О. Створення ситуації успіху для дітей з проявами обдарованості в умовах театральної діяльності. *Науковий журнал «Академічні студії. Серія “Педагогіка”*. 2021. Т.2. №3. С.22-30.
5. Драбинюк С. Формування якостей творчої особистості учнів початкових класів в умовах нової української школи. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник*

матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 22-23 квітня 2021 р.) / за ред. О.А.Голюк ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2021. Вип. 10. с.178-182

6. Жовнич О., Стахова І. Підготовка майбутніх педагогів до використання театральної діяльності у соціально-виховній роботі: європейський контекст. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти*: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 22-23 квітня 2021 р.) / за ред. О.А.Голюк; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. Вип. 10. С. 479-483.
7. Зязюн І. Краса педагогічної дії: навчальний посібник для вчителів, аспірантів, студентів середніх та вищих навчальних закладів. К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу. 1997. 302 с.
8. [Імбер В.І. Психологічні передумови формування творчості в молодшому шкільному віці. Наукові записки. Серія: Психологія: Зб. матеріалів звітної науково-практичної конференції викладачів і студентів. Вип. 4. Вінниця, 2013. С. 14–16.](#)
9. [Казьмірчук Н.С. Формування творчої особистості майбутнього вчителя в процесі навчання у ВНЗ. Науковий часопис імені М.П.Драгоманова. Серія 16. Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики: зб.наук.праць. Вип.18 \(28\). К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2012. С.83-86.](#)
10. Кіт Г.Г., Демченко О.П. Готовність майбутнього вчителя до організації творчої навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів в умовах НУШ. Нова українська школа: початок реформ: зб. тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27 березня 2020 року / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2020. С.251-255.
11. Клибанівська Т.М. Креативність як фактор професійного та особистого зростання менеджера: зб. мат. Всеукраїнської наук.-практ. конференції «Менеджмент XXI сторіччя» 28–29 травня 2015 р. Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2015. С. 66–70.
12. Концепція Нової української школи. URL: https://www.pedrada.com.ua/files/articles/2365/Концепція_Nova_ukrainska_shkola_MON_20_16_Pedrada.pdf.
13. [Лазаренко Н. І. Нові вимоги до професіоналізму вчителя з урахуванням процесів Євроінтеграції. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. Вип. 54. С. 100–106.](#)
14. Стахова І.А. Розвиток креативності молодшого школяра засобами природничо-екологічної проектної діяльності. *Розвиток особистості молодшого школяра : сучасні реалії та перспективи* : матеріали третьої науково-практичної інтернет-конференції молодих науковців та студентів. Випуск 4. / упорядники: О.І. Кілініченко, Л.І. Хімчук. Івано-Франківськ, 2017. С. 91-93.
15. Тадеєв П. Обдарованість і творчість особистості: американський підхід: монографія. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2008. 240с.

16. Що таке універсальний: словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgibin/u/book/sis.pl?Qry=%F3%ED%B3%E2%E5%F0%F1%E0%EB%FC%ED%E8%E9>
17. Demchenko O., Kazmirchuk N., Zhovnych O., Stakhova I., Podorozhnyi V., Baranovska I. PREPARING STUDENTS FOR THE USE OF THEATER ACTIVITIES FOR CHILDREN'S DEVELOPMENT SOFT SKILLS: EUROPEAN CONTEXT. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 27th-28th, 2022. 31-46. URL: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/6866>
18. Demchenko O., Stakhova I.. EUROPEAN EXPERIENCE IN ORGANIZING THEATRICAL ACTIVITIES IN PRIMARY SCHOOL TEACHERS TRAINING (BASED ON THE RESULTS OF THE JEAN MONNET MODULE PROJECT 620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE). Vol 51 No 2 (2022): Scientific Journal of Polonia University. P. 31-39. URL: <http://pnap.ap.edu.pl/index.php/pnap/issue/view/58>
19. Manifesto for Creativity and Innovation in Europe. URL: <http://www.create2009.europa.eu/fileadmin/Content/Downloads/PDF/Manifesto/manifesto.en.pdf>.
20. Shuman S. H. Pedahohyka detskooho obshchenyia . М.: Экспресс, 2003. 160 s.

В. Євдоченко,

здобувач ОС «магістр»

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

V. Yevdochenko,

master's student,

Vinnitsia Mykhailo Kotsubynsky
state pedagogical university

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

FORMATION OF AESTHETIC VALUES OF PRESCHOOL CHILDREN THROUGH MUSICAL ART

Анотація. *В статті аналізуються поняття «естетичне виховання», «естетичні почуття». Подано характеристику особливостей естетичного виховання дітей середнього дошкільного віку. Автор дослідив педагогічні умови, які необхідно створювати педагогами для формування естетичних почуттів дітей 5 року життя засобами музичного мистецтва.*

Abstarct. *The article analyzes the concepts of "aesthetic education". "aesthetic feelings". This is a description of the features of the aesthetic education of middle-school children. The author investigated the pedagogical conditions that must be created by teachers during the formation of aesthetic feelings of children of 5 years of age through the means of musical art.*